

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Резуєва Євгена Володимировича «Нагляд в системі небанківського кредитування (адміністративно-правові аспекти)», що подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (галузь знань 08 «Право»)

Дисертація Резуєва Євгена Володимировича «Нагляд в системі небанківського кредитування (адміністративно-правові аспекти)», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») виконана на кафедрі адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ. Тема відповідає науковому напрямку «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» в межах спеціальності 081 «Право».

Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Резуєва Євгена Володимировича «Нагляд в системі небанківського кредитування (адміністративно-правові аспекти)» підготовлений за результатами попереднього обговорення зазначеної дисертації та публічної презентації Резуєва Є.В. наукових результатів зазначеної роботи, яке відбулося 16 березня 2026 року на засіданні кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ.

Рецензенти:

1) завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії з права Умрихіна І.О.;

2) доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії з права, доцент Кіблик Д.В.

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Сучасний розвиток фінансового сектору України характеризується активною трансформацією кредитних відносин, у межах яких дедалі більшого значення набуває сектор небанківського кредитування. Протягом останнього десятиліття цей сегмент демонструє стабільну тенденцію до розширення, що зумовлено комплексом економічних, фінансових та соціальних чинників, зокрема зростанням попиту населення на швидкі фінансові ресурси, розвитком цифрових технологій у сфері фінансових послуг, а також спрощеними процедурами отримання кредитних коштів. За даними офіційної статистики та

звітів Національного банку України, небанківський кредитний сектор поступово посилює свої позиції на фінансовому ринку держави, і за результатами 2025 року ринок мікрокредитування формує майже половину доходів системи (43 %). Збільшенню ринку мікрокредитування небанківськими фінансовими установами сприяє у т.ч. зважена контрольно-наглядова політика НБУ із впровадження сучасних форми та стандартів нагляду за сферою небанківського кредитування.

Разом з тим, стрімкий розвиток небанківського кредитування супроводжується виникненням низки системних викликів правового, організаційного та економічного характеру, обумовлених військовими подіями, наявністю великої частки російського капіталу (бенефіціарів кредитних установ), декларуванням інтеграційних прагнень держави. Окрім того, у сучасних умовах публічно-правовий вплив держави на зазначену сферу не завжди забезпечує належний баланс інтересів між державою, фінансовими установами та споживачами фінансових послуг. Як наслідок, виникають численні конфлікти інтересів між учасниками ринку, що негативно впливає як на стабільність фінансового сектору, так і на рівень захисту прав громадян.

Окремою проблемою постає несистемність і фрагментарність нормативно-правового регулювання небанківського кредитування, що проявляється у відсутності чіткої та узгодженої моделі адміністративно-правового контролю й нагляду за діяльністю суб'єктів цього ринку. Наявні економічні та регуляторні обмеження, недосконалість процедур контролю, а також недостатня ефективність механізмів державного впливу спричиняють появу негативних тенденцій на ринку небанківського кредитування, зокрема зростання вартості кредитних ресурсів, поширення недобросовісних практик надання фінансових послуг та обмеження доступності кредитування для окремих категорій населення.

Таким чином, в умовах динамічного розвитку небанківського кредитування, цифровізації фінансових послуг та зростання соціально-економічної ролі цього сегмента фінансового ринку особливої актуальності набуває наукове дослідження адміністративно-правових засад державного нагляду та контролю у сфері небанківського кредитування. Необхідність формування ефективної, прозорої та збалансованої системи публічно-правового регулювання зазначеної сфери зумовлює потребу у комплексному науковому аналізі відповідних правових механізмів, а також у розробленні теоретично обґрунтованих пропозицій щодо їх удосконалення, уніфікації та систематизації.

Теоретичну основу дослідження становлять здобутки учених представників адміністративно- та фінансово-правової науки, які присвятили свої наукові праці питанням контрольно-наглядової діяльності, у тому числі у фінансово-кредитній сфері, зокрема: В. Б. Авер'янов, Ю. П. Битяк, Г.С. Буга, С. С. Вітвіцький, Л.К. Воронова, Д.О. Гетьманцев, О. Ю. Дрозд, М.П. Кучерявенко, О. В. Кузьменко, Т.А. Латковська, О. М. Мердова, О.М. Музичук, А.А. Нечай, Л.А. Савченко, П.С. Пацурківський, О. П. Рябченко, О. С. Юнін, та ін.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до основних положень Стратегії розвитку

фінансового сектору України до 2025 року, затвердженої рішеннями фінансових регуляторів у 2019–2020 роках, у частині наближення регулювання ринків небанківських фінансових послуг до міжнародних стандартів, посилення інституційної спроможності регуляторів, підвищення ефективності нагляду та забезпечення належного захисту прав споживачів фінансових послуг. Напрямок дослідження узгоджується також зі Стратегією розвитку фінансового сектору України, затвердженою Національним банком України, Міністерством фінансів України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку і Фондом гарантування вкладів фізичних осіб у 2023 році та оновленою у 2025 році.

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних теоретико-практичних досліджень правових засад функціонування системи небанківського кредитування в Україні в умовах оновлення фінансового законодавства (реформи «спліту»), цифровізації фінансових послуг та дії правового режиму воєнного стану. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем, основними з яких є такі:

Уперше:

- сформульовано концептуальну модель системи небанківського кредитування як багаторівневої структури, що охоплює регуляторний (НБУ), виконавчий (кредитні спілки, ломбарди, мікро-фінансові організації) та інфраструктурний (бюро кредитних історій) сегменти, з виокремленням їхньої специфічної ролі у забезпеченні фінансової стабільності держави;

- визначено поняття небанківських фінансових установ як юридичних осіб зі спеціальним правовим статусом, що здійснює професійну фінансову діяльність фінансового посередника з меншою адміністративною регламентацією;

- запропоновано впровадження в науковий обіг поняття мікро-фінансові організації, як одного із домінуючих на ринку небанківського кредитування суб'єктів;

- ініційовано розширення складів адміністративних правопорушень та уніфікацію судової практики у сфері небанківського кредитування як адміністративно-правових форм забезпечення стабільності ринку небанківського кредитування всіма його учасниками ;

- запропоновано шляхи імплементації європейських стандартів «відповідального кредитування» у вітчизняне законодавство, зокрема через запровадження обов'язкових механізмів перевірки кредитоспроможності позичальників та встановлення граничних розмірів вартості мікrokредитів.

Удосконалено:

- наукові підходи до класифікації правових форм небанківського кредитування, які розподілено за критеріями суб'єктного складу, джерел походження капіталу (власний, залучений, пайовий) та спеціальної мети

діяльності суб'єктів;

- характеристику небанківського кредитування як специфічної сфери фінансової діяльності із високим ступенем ризику;
- підходи до характеристики повноважень Національного банку України як мегарегулятора у сфері небанківського кредитування, з виокремленням превентивних (ліцензування, тестування керівників) та санкційних (заходи впливу) функцій;
- систематизацію пруденційних вимог щодо прозорості діяльності небанківських кредиторів, що включає обов'язкове розкриття повної вартості кредиту та заборону прихованих комісій як ключового елемента захисту прав споживачів.

Набули подальшого розвитку:

- аргументація щодо необхідності переходу до ризик-орієнтованого нагляду за небанківськими установами, що дозволяє регулятору диференціювати інтенсивність контролю залежно від обсягу операцій та ризиковості діяльності установи;
- підходи до нагляду за системою небанківського кредитування як сукупності засобів державного регулювання, контролю та нагляду, спрямованих на дотримання балансу між свободою фінансового підприємництва та захистом прав споживачів фінансових послуг;
- наукові положення щодо адаптації національного законодавства до Директив ЄС та імплементації відповідних механзмів, що показують кращі практики нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ в зарубіжних країнах.

Достовірність отриманих наукових результатів. Викладені в дисертації наукові висновки, положення і рекомендації є обґрунтованими, базуються на ретельному аналізі літератури з тематики дослідження та узагальненні практики застосування національного законодавства (усього – 217 найменувань).

В якості методологічної основи дисертаційного дослідження дисертантом визначено сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, зокрема: діалектичного – для осмислення теоретичних положень і нормативно-правових приписів, що визначають сутність та правову природу небанківського кредитування як складного фінансово-правового явища в умовах трансформації ринку (розділи 1–3); історико-правового – з метою аналізу еволюції наукових підходів до розуміння кредитних відносин, а також етапів становлення та розвитку системи державного регулювання ринку небанківських фінансових послуг в Україні (підрозділ 1.1); формально-юридичного – для дослідження змісту чинних нормативно-правових актів (зокрема законів «Про фінансові послуги та фінансові компанії», «Про кредитні спілки» тощо), що регламентують організацію та діяльність суб'єктів небанківського кредитування, виявлення прогалин і недоліків правового регулювання (підрозділи 1.2, 1.3, 2.2); структурно-функціонального – для аналізу місця небанківських фінансових установ у системі фінансового ринку, дослідження їхніх функцій, завдань та повноважень регулятора (НБУ) щодо нагляду за ними (підрозділи 1.2, 2.1, 2.3);

логіко-юридичного – для надання авторського визначення поняття «небанківське кредитування», з'ясування його ознак та елементів адміністративно-правового статусу учасників цих відносин (підрозділи 1.1, 2.1); порівняльно-правового – з метою аналізу зарубіжного досвіду (зокрема країн ЄС) щодо публічного адміністрування та нагляду на ринку фінансових послуг, а також можливостей імплементації міжнародних стандартів в українське законодавство (підрозділ 3.1); документального аналізу та узагальнення – для опрацювання нормативно-правових документів, матеріалів судової та правозастосовної практики, офіційних звітів НБУ та аналітичних довідок, що характеризують реальний стан системи небанківського кредитування (розділи 1–3); статистичного – з метою аналізу та узагальнення емпіричних даних щодо динаміки розвитку ринку небанківських кредитів, кількості фінансових установ та оцінки результативності заходів впливу регулятора (підрозділи 1.1, 2.3, 3.2); моделювання – для розроблення конкретних пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення законодавства, у тому числі шляхом обґрунтування змін до проєктів законів та концептуальних документів у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг (підрозділи 3.1, 3.2).

Виклад результатів дослідження здійснено на належному науково-методичному рівні із застосуванням механізмів та засобів спеціальної юридичної термінології. Наукові положення та рекомендації є достатньо аргументованими, базуються на ґрунтовному аналізі доктринальних джерел у сфері адміністративного права, поглядів та аргументів вчених-юристів, нормативно-правових актів, статистичних даних.

Дисертація написана грамотно, оформлена згідно з чинними вимогами, передбаченими Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Оформлення дисертації відповідає вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 № 40). Мовностилістична культура роботи досить висока. Список використаних літературних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації зроблено з дотриманням вимог.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес у:

- *науково-дослідній діяльності* – для подальшого розвитку теоретичних засад адміністративно-правового регулювання та нагляду у сфері небанківського кредитування, дослідження проблем функціонування ринку небанківських фінансових послуг, а також удосконалення наукових підходів до впровадження ризик-орієнтованого нагляду та захисту прав споживачів фінансових послуг;

- *нормотворчій діяльності* – для вдосконалення чинного законодавства України у сфері небанківського кредитування, зокрема Законів України «Про фінансові послуги та фінансові компанії», «Про кредитні спілки», «Про споживче кредитування», а також нормативно-правових актів Національного банку України щодо здійснення нагляду, застосування заходів впливу, регулювання

діяльності небанківських фінансових установ та впровадження ризик-орієнтованих підходів;

– *правозастосовній діяльності Національного банку України, інших органів державної влади та суб'єктів публічного адміністрування* – під час реалізації повноважень у сфері державного регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ, зокрема при здійсненні ліцензування, проведенні перевірок, застосуванні заходів впливу, а також забезпеченні захисту прав споживачів фінансових послуг;

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Фінансове право», «Банківське право», «Адміністративна відповідальність», а також при підготовці навчально-методичних матеріалів, підручників і посібників із відповідних дисциплін.

3. Наукові публікації, у яких висвітлено основні результати дисертаційного дослідження, та повнота їх опублікування.

Основні наукові результати дисертації Резуєва Євгена Володимировича на тему «Нагляд в системі небанківського кредитування (адміністративно-правові аспекти)» викладено у 10 публікаціях: 4 наукових статтях, опублікованих у виданнях, що визначені як фахові з юридичних дисциплін, а також у 6 тезах доповідей на науково-практичних конференціях, які розкривають основний зміст дисертації, серед яких:

1. Резуєв Є.В., Юрах В.М. Адміністративно-правові аспекти небанківського кредитування». *Наукові записки*: Серія «Право». 2023. Випуск 15. С. 52-56. URL: DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2023-15-52-56>

2. Резуєв Є.В. Роль ліцензування та державної реєстрації у забезпеченні фінансової безпеки небанківського сектору. *Науковий вісник УжНУ*. Серія Право. № 85 (ч. 3). 2024. С. 187-192. URL: DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.3.29>

3. Резуєв Є.В., Юрах В.М. Повноваження регуляторних органів на ринку небанківського кредитування. *Право і суспільство*. 2025. №1. С. 287-293. URL: DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.1.42>

4. Резуєв Є.В. Зарубіжна практика нагляду та контролю за небанківськими кредитними установами. *Правовий часопис Донбасу*. 2025. Вип.2 (90). С. 48-53. URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2025-91-48-53>

5. Резуєв Є. Становлення, система та повноваження регуляторних органів на ринку небанківського кредитування. Приватно-правові та публічно-правові відносини: проблеми теорії та практики : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 6 жовт. 2023 р.). Кропивницький : ДонДУВС, 2023. С. 329–333.

6. Резуєв Є. Особливості захисту та розвитку небанківського кредитування в умовах воєнного часу. Актуальні питання підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони в умовах війни : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 19 квіт. 2024 р.). Кропивницький : ДонДУВС, 2024. С. 925–932.

7. Резуєв Є. Роль ліцензування та державної реєстрації у забезпеченні

фінансової безпеки небанківського сектору. Приватно-правові та публічно-правові відносини: модернізація розвитку в умовах воєнного стану : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 18 жовт. 2024 р.). Кропивницький : ДонДУВС, 2024. С. 392–395.

8. Резуєв Є. В. Нагляд та контроль за небанківськими фінансовими установами: зарубіжний досвід // Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри : матеріали наук.-практ. круглого столу (м. Суми, 24 січ. 2025 р.). Суми : Сумський державний університет, 2025. С. 66–69.

9. Резуєв Є. В. Актуальність запровадження фінансового омбудсмена у сфері небанківського кредитування. Наука, освіта і технології: сучасний стан і вектори розвитку : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ізмаїл, 2 серп. 2025 р.). Ізмаїл : Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2025. С. 43–46.

10. Резуєв Є. В. Розвиток системи нагляду за сектором небанківського кредитування. Інтеграція науки, освіти та суспільства: виклики, інновації, перспективи розвитку : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 6 серп. 2025 р.). Рівне : Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2025. С. 39–44.

Зазначені публікації містять належне обґрунтування отриманих наукових результатів, опубліковані у виданнях, кількість та рівень яких відповідає встановленим вимогам, характеризуються повнотою викладу матеріалів дисертації, опубліковані у різних випусках (номерах) наукових періодичних видань. Серед наведених публікацій немає таких, в яких повторюються наукові результати, опубліковані раніше в інших наукових публікаціях, що вже зараховані за темою дисертації. Опублікування результатів дисертації Резуєва Є.В. на тему «Нагляд в системі небанківського кредитування (адміністративно-правові аспекти)» відповідає вимогам, встановленим п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Загальний висновок

Представлена дисертаційна робота Резуєва Є.В. на тему «Нагляд в системі небанківського кредитування (адміністративно-правові аспекти)» є завершеною працею, сформульовані у ній наукові результати містять елементи наукової новизни, які мають теоретичне і практичне значення для науки адміністративного права.

Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», та Порядку присудження ступеня доктора філософії та

скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, освітньо-науковій програмі «Право» ДонДУВС. Автор дисертації – Резуєв Євген Володимирович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

**Головуючий міжкафедрального семінару
на базі кафедри адміністративно-правових
дисциплін факультету підготовки
фахівців для підрозділів превентивної
діяльності НПУ**

**професор кафедри адміністративно-правових
дисциплін факультету підготовки
фахівців для підрозділів превентивної
діяльності НПУ**

доктор юридичних наук, професор



Володимир БУГА

23 березня 2025 року

Підпис професора кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ ДонДУВС, доктора юридичних наук, професора Володимира Буги засвідчую

**Т.в.о. начальника відділу
документування службової діяльності**



Вікторія МЕЛЬНИК